

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL-LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falcha.

Mas Oliveras del Pla (2ona part)

Maurici Oliveras, fill de Francesc i Margarida, va ser el darrer hereu de la casa que va dur aquest cognom. Els Oliveras s'havien establert a Fals a mitjans del segle XVI, procedents del mas Oliveras, de Valldeleshorts, en territori del monestir de Sant Benet de Bages.

El Maurici va perdre el pare quan era un infant, de manera que va ser la seva mare qui va ser la mestressa de la casa durant uns anys. Era l'encarregada dels negocis, com ho prova un document de 1684 que registra la venda de 20 càrregues de carbonet de pi a Jaume Morros, un clavetaire de Manresa. Cada càrrega estava formada per 13 barrils, i cada barril es va vendre pel preu de 23 diners. El Maurici es va casar amb una dona dita Maria, la filliació de la qual desconeixem, i va tenir tres filles anomenades Maria, Arcàngela i Francesca. El 20 de maig de 1700, el Maurici va reconèixer davant de notari que devia sis quarteres de blat segolós a un blanquer de Manresa dit Josep Coma, i que es comprometia a pagar-li el deute el

dia de Santa Magdalena, al preu que es cotitzés el blat en la primera fira de juny. En una declaració que va fer el batlle del terme el 1716 hi consta que l'amo d'Oliveras tenia un parell de bous i un ruc per conrear les terres, tres porcs per engreixar i una truja. També que disposava d'un mosso dit Valentí Tatger que cobrava 11 lliures a l'any, a més a més de la dispesa. El mosso tenia 14 cases d'abelles (arnes), cada una de les quals li donava una collita de mel valorada en 3 sous. El 1726 va fer testament i va fer hereva a la filla gran, la Maria. De fet, no va fer res més que confirmar l'heretament que havia signat a favor d'ella, quan aquesta va fer capítols el 1717 amb el jove Fermí Vilalta, de Castelltallat. Aquesta disposició dels capítols quedava anul·lada en el cas que el Maurici engendrés un fill mascle, qui tindria prevalença sobre les seves germanes, d'acord amb els antics usatges.

L'agost de 1727 el Maurici ja deuria ser difunt, perquè el seu gendre ja va signar un establiment de rabassa d'un tros de l'heretat, de tres quarteres i mitja de terreny erm i dues quarteres de vinya ja plantada, a Vicenç i Jacint Grau, germans de l'amo del Grauet. La pubilla Maria Oliveras i el

Fermí van tenir dos nois, el Josep i el Valentí, però els negocis no els van anar gaire bé, ja que es van veure obligats a empenyorar la propietat. El 15 de setembre de 1730, a cal notari Hermenter Font de Cardona, se la van vendre a carta de gràcia per 3.880 lliures a Francesc Ferrer, de Castellar. El Ferrer, després de fer un pagament de 431 lliures al tresorer del Duc de Cardona en concepte de drets de traspàs, va poder gaudir de les rendes del mas Oliveras, mentre que al Fermí i la Maria els va restar el dret de lluir i quitar, sempre que volguessin o poguessin, el mas.

Mentrestant, la Maria Oliveras va enviduar, el Francesc Ferrer va morir, i el domini del mas va passar al seu fill Josep. L'estiu de 1750, l'acabat burgès de Manresa, el magnífic senyor Maurici Soler de la Plana, va decidir invertir una part del seu capital en la compra d'algunes propietats interessants a la banda de Fals i va fer una oferta difícil de rebutjar als propietaris i als possessors del mas Oliveras. Va voler una compra neta, per això, primer va adquirir a la vídua Maria i als seus fills el dret de lluir. Els en va pagar 325 lliures. A continuació va comprar a Josep Ferrer el mas empenyorat pel preu de 4.276 lliures. Incloent els drets ducals, el cost total de la propietat deuria sobrepassar les 5.000 lliures, una quantitat que indica que les heretats del Pla de Fals es trobaven en aquell temps a ple rendiment i generaven unes bones rendes. Segons els capbreus, la finca tenia una extensió de 1.100 jornals de sembradura, una estimació massa elevada, perquè quan es va mesurar amb mètodes moderns va resultar tenir 420 quarteres, és a dir 126'5 hectàrees. Els antics propietaris van haver d'abandonar la casa pairal i buscar un lloc on viure. Hem seguit la pista d'un d'ells, el Valentí Vilalta i Oliveras. El 1752 va comprar a carta de gràcia a cinc anys (una forma de llogar), una part de casa del mas Caselles de Camps. Va pagar 50 lliures a la mestressa Maria Caselles i Bonvehí per «...totum illud cubiculum, sive cambra, so es, la primera cambra de la ma esquerra de la sala de la casa de dit mas Casellas, que trau finestra a la part de mitgdia y dona sobre lo baluart de la mateixa casa...». La compra de la cambra incloïa el dret de pas per l'escala i l'ús de la cuina. Per poder utilitzar llenya pel foc, el Valentí havia d'ajudar a fer-ne, a raó de cinc jornals cada any de treball al bosc, i també podia fer ús d'una part de l'hort de la casa, en concret un tros de tres picotins de llavor de cànem, i regar-lo dos cops a la setmana amb l'aigua de la font.

La propietat, juntament amb les altres dues que els Soler de la Plana van adquirir a Fals, va pertànyer a la família fins que el 1903 el Ramon Soler de la Plana i la seva mare, la vídua Maria Anna Noguer i Gabúcio, se la van vendre a Ramon Cases Gibert, un ric terratinent de Matamargó. Per la finca d'Oliveras del Pla, tan solament, el Cases en va pagar 30 mil pessetes, 11 mil de les quals estaven compromeses amb el Banco Hipotecario de Espanya. El nou propietari va oferir a totes les cases del Raval que termenejaven amb el seu mas Oliveras per la part de ponent, la possibilitat de comprar-li uns trossos de terra per engrandir els patis de darrere. El 1906 es van segregar nou parcel·les amb una superfície conjunta de 154.300

pams quadrats. Els que van comprar els patis tenien permís per fer-hi coberts, utilitzant pedra que es podia extreure gratuïtament de l'indret anomenat "les Escodines", que suposem que era a la Serreta. El 1921, el Cases va fer ensorrar l'antic casalot de les Oliveras de Cantacorbs, que amenaçava ruïna, i va fer edificar una casa nova al costat. En l'obra hi van participar molts homes del poble, com a treballadors, i la majoria del material emprat va ser reciclat de l'edifici vell. Per cobrir la casa es van aprofitar les teules velles, bigues i cavalls de roure, i peces de fusta de les enormes botes del celler. Les llindes de pedra rogenca de les dues finestres de la façana, datades el 1655, i altres pedres tallades també formen part de la construcció moderna. Durant tres generacions, el mas Oliveras va estar en les mans dels Cases de Matamargó, fins que el 6 d'abril de 1972 Ramon Cases el va vendre, formant un lot amb els masos Grau i Torre, a la Cooperativa.

Linda del balcó de la façana

Durant tots aquests anys, des que els darrers Oliveras en van marxar fins a la darrera venda, a la casa hi ha viscut diversos masovers, però la majoria dels seus noms no han quedat enregistrats enlloc. Se sap només que el 1752 el masover tenia una parella de bous per treballar la terra, un ruc i un ramat de 40 ovelles, i que el 1770 hi vivia un tal Josep Junyent. Més ençà, hi va haver la família formada per Pere Moncunill Riera, la seva muller Teresa Felip Segura, dos fills i una filla. El Pere descendia de cal Mosquit i era germà del Francesc Moncunill, el masover de la Torre. Després de la seva mort, esdevinguda el 1920, va ocupar la casa el seu fill Francesc Moncunill Felip, conegut amb el sobrenom del "Xisco de la Pereta", perquè la seva dona era la Pepeta o "Pereta" Guitart Colom, del Tatger. Tenien tres fills; el Xisco, la Teresina i el Joan. El Francesc va comprar un tros a la part de la Mallencosa amb la intenció de fer-s'hi una casa, però va canviar de plans i va acabar anant a Sant Joan, on la seva filla Teresina s'havia casat amb Francesc Cots Cubells. Després que els Moncunill van marxar, el 1931 la masoveria va ser ocupada per la família Clotet. Josep Clotet Rotgés va treballar de mosso a les Cases de Matamargó fins que es va casar. Llavors va demanar d'anar per masover a cal Servitja de Rajadell però l'amo li va oferir d'anar a Fals i el va nomenar administrador o col·lector de

les seves finques. Tal com li havia promès, abans de traspasar les seves propietats a la Cooperativa, l'amo Ramon Cases li va vendre la casa d'Oliveras del Pla amb alguna terra al voltant. El Josep Clotet estava casat amb Teresa Comas Orrit, germana dels masovers de la Torre que van venir després de la guerra, i van tenir cinc fills: el Joan, l'Enriqueta, l'Anselm, el Josep que va morir als vint dies de néixer i la Ma. Teresa. En morir el Josep el 1998, l'hereu, Joan Clotet Comas, va esdevenir propietari. Els seus tres germans viuen actualment a Terrassa. El Joan i la seva muller Conxita Casas, de cal Cinto, van formar una família nombrosa, composta de cinc nois i tres noies: el Josep Ma., la Pilar, l'Anselm, la Montse, el Jaume, l'Enric, l'Albert i la Teresa.

La fesomia de l'antic mas ha canviat moltíssim, perquè a la dècada dels 70 es van construir al davant i als costats de la casa una colla d'edificacions per donar cabuda a explotacions de porcs i de gallines. A més de les naus on s'hi troben els animals, hi ha altres dependències dedicades al processament dels ous, a l'elaboració dels pinsos, i a magatzems. Les darreres obres d'ampliació de la casa són recents i han consistit en la rehabilitació de les golfes i la construcció d'un pis nou, en el qual hi viu l'Enric Clotet, l'Anna Fàbrega i el seu fill Sergi, nascut el present any 2005.